

Долід Світлана
здобувач освітнього ступеня «магістр»
спеціальності «Облік і оподаткування»

Цвігун І.А.
д-р екон. наук, завідувач кафедри обліку, оподаткування
та технологій електронного бізнесу,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Здійснення зовнішньоекономічної діяльності може успішно функціонувати тільки за умови наявності відповідного нормативно-правового забезпечення.

Дослідження в першому пункті видів ЗЕД надало нам змогу відокремити основні об'єкти цієї діяльності, що в подальшому будуть відображатися в системі бухгалтерського обліку, а саме розрахунки з іноземними покупцями та замовниками, розрахунки з бюджетом в частині нарахування та сплати податків і платежів, оприбуткування товарів та формування їх контрактної та митної вартостей, проведення валютних операцій, відображення витрат та доходів за операціями від ЗЕД.

В розрізі означених об'єктів будуть використовуватися власний інструментарій бухгалтерського обліку визначений виходячи з основних його елементів таких як: документування, оцінка та калькулювання, рахунки та подвійний запис, звітність. Разом з цим нормативно-правове забезпечення доцільно аналізувати виходячи з напрямів регулювання: організація здійснення, обліковий та податковий аспекти (рис. 1)

Розглянемо більш детально нормативно-правове забезпечення в розрізі ключових аспектів ЗЕД. Зовнішньоекономічна діяльність в Україні здійснюється на підставі Закону «Про зовнішньоекономічну діяльність», Закону «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті», Закону

«Про регулювання товарообмінних операцій в галузі Зовнішньоекономічної діяльності».

На окремий об'єкт обліку операцій зовнішньоекономічної діяльності впливає декілька блоків законодавства у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Такими об'єктами обліку є товари та послуги, розрахунки з контрагентами, доходи і витрати, іноземна валюта та податки.

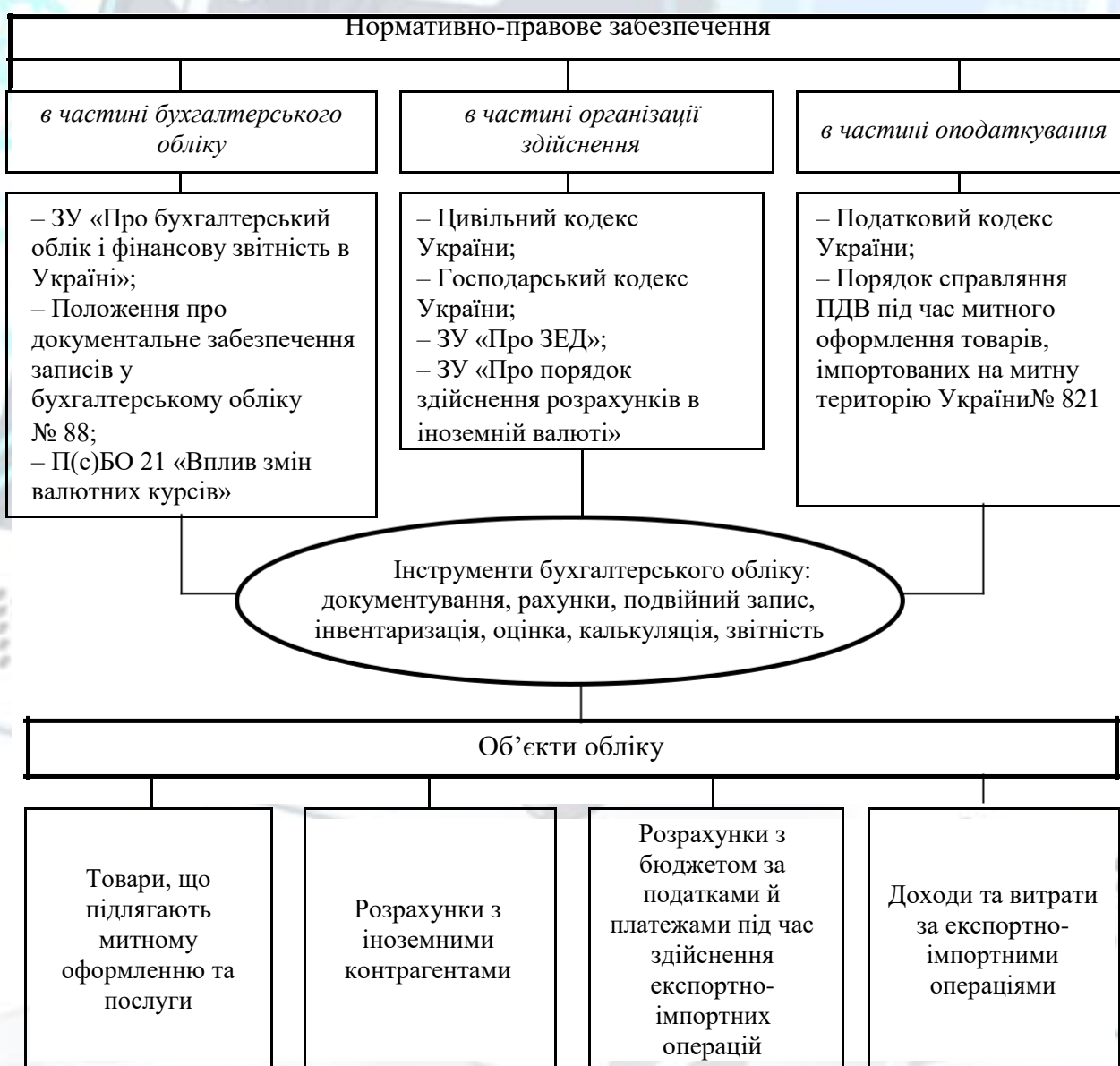

Рисунок 1. – Організація бухгалтерського обліку на підприємстві в частині зовнішньоекономічної діяльності

Господарське законодавство регламентує документування товарів та послуг, що підлягають митному оформленню. Господарський кодекс України містить Розділ VII «Зовнішньоекономічна діяльність», у якому вказані види зовнішньоекономічної діяльності, основні засади державного регулювання ЗЕД, ліцензування та квотування ЗЕД, вимоги до зовнішньоекономічних контрактів, включаючи їх державну реєстрацію [1].

Товари та послуги, які підлягають митному оформленню регламентує також митне законодавство. Початок митного оформлення починається з моменту подання органу доходів і зборів декларантом митної декларації та документів, необхідних для митного оформлення. Засвідчення органом доходів і зборів факту прийняття товарів та документів на них до митного оформлення здійснюється шляхом проставлення відбитків відповідних митних забезпечень або інших відміток на митній декларації. Завершення митного оформлення здійснюється протягом чотирьох робочих годин з моменту пред'явлення товарів, що підлягають митному оформленню, подання митної декларації та всіх необхідних документів і відомостей, передбачених статтями 257 і 335 Митного кодексу України [2].

Розрахунки з іноземними контрагентами регламентуються митним законодавством, а саме ст. 7 Декрету Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю». Відповідно до нього у розрахунках використовується іноземна валюта як засіб платежу. Такі розрахунки можуть здійснюватися лише через уповноважені банки, а отже, розрахунки за експортно-імпортними операціями проводяться у безготівковій формі [3].

Крім того суб'єкти господарювання повинні враховувати і вимоги ПСБО 21 «Вплив змін валютних курсів», який визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про операції в іноземних валютах, порядок оцінки монетарних та немонетарних статей, курсових

різниць та відображення показників статей фінансової звітності господарських одиниць за межами України у грошовій одиниці України.

Податкове законодавство також має вплив на доходи та витрати за експортно-імпортними операціями. Згідно зі ст. 140.5.4 ПКУ, фінансовий результат до оподаткування потрібно збільшити на 30% від суми вартості товарів, імпортованих у нерезидента, який включений до Переліку держав (територій), що відповідають критеріям, встановленим ст. 39.2.1.2 ПКУ. В інших випадках при визначенні фінансового результату до оподаткування імпортери та експортери керуються нормами ПКУ в загальному порядку [4].

Податкове законодавство також регламентує розрахунки з бюджетом за податками й платежами під час здійснення експортно-імпортних операцій. Згідно зі ст. 185.1 ПКУ, ввезення товарів на митну територію України та вивезення товарів за межі митної території України є об'єктом оподаткування податку на додану вартість. Відповідно до ст. 195.1.1 ПКУ, експортні операції оподатковуються за ставкою 0%, тому податкові зобов'язання з ПДВ дорівнюють нулю. Авансова оплата вартості товарів, що вивозяться за межі митної території України, не змінює значення сум податку, які належать до податкових зобов'язань платника податку-експортера (ст. 187.11 ПКУ) [39].

При експорті згідно з пп. 180.1 ПКУ, незалежно від того, зареєстровано підприємство платником ПДВ чи ні, воно є відповідальним за сплату ПДВ у разі переміщення товарів або послуг через митний кордон України. Операції з імпорту товарів та послуг оподатковуються за ставками 20% або 7%. Оформлена митна декларація є тим документом, що посвідчує право на віднесення сум податку до податкового кредиту, а датою виникнення кредиту є дата сплати податкового зобов'язання з ПДВ (ст. 198.2 ПКУ) [4].

При здійсненні ЗЕД також слід користуватися Інкотермс. Це збірник міжнародних правил, який має статус міжнародного нормативного акту у формі словника. Документ містить в собі терміни, які широко використовуються при заключенні договорів зовнішніх поставок. Основною метою цього документу є стандартизація міжнародних договорів поставки для

приведення їх у відповідність із законами всіх країн-учасників контракту. На даний момент актуальними є Інкотермс 2010.

Таким чином, надмірна кількість правових документів, суперечності між законами і підзаконними актами, нестабільність законодавчої бази, відсутність чіткої координації між прийняттям важливих державних актів, що регулюють окремі аспекти зовнішньоекономічної діяльності послаблює можливість здійснення ефективної діяльності суб'єктами господарювання.

Список використаних джерел

1. Горячева М. О., Овчарова Н. В. Аналіз нормативно-правового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності. *Розвиток національних фінансово-економічних систем в умовах глобальних викликів: тези II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (5 жовтня 2018 р.)*. Київ : ТОВ «ВІПО», 2018. 370 с.
2. Мирун, М. І. Савлук, І. М. Міжнародні розрахунки та валютні операції. Київ : КНЕУ, 2002. 392 с.
3. Прокушев Є. Ф. Зовнішньоекономічна діяльність: навчальний посібник. Москва : ІОЦ Маркетинг, 2010. 208 с.
4. Особливості аудиту зовнішньоекономічної діяльності: електронна бібліотека. URL : <https://buklib.net/books/35647/> (дата звернення 27.11.2018).
5. Грабовська Н., Семенишена Н. Зовнішньоекономічна діяльність як об'єкт бухгалтерського обліку. *Аграрна наука та освіта Поділля : збірник наукових праць міжнар. наук.-практ. конф. (14-16 березня 2017 р., ПДАТУ, Кам'янець-Подільський, Україна)*. Тернопіль : Крок, 2017. Ч.2. С. 262–265.